

Yvonne Aili

Datum: 2022-04-27

Ärende/nr: SN 2023/0038

Rapport om familjerådgivning 2022

Enligt socialtjänstlagen har kommunen ansvar för att erbjuda familjerådgivning. Det kan ske i egen regi eller av annan lämplig yrkesmässig rådgivare. Familjerådgivning ska bestå av samtal som syftar till att bearbeta samlevnadskonflikter i parförhållanden och familjen (5 kap. 3 § SoL). Enligt Myndigheten för familjerätt och föräldraskapsstöd (MFoF) kan ett ärende i praktiken innehålla flera problemställningar samtidigt.

Samtalen med en familjerådgivare kan vara behandlande eller rådgivande:

- Behandlande samtal avses samtal som syftar till att skapa en förändringsprocess. Den enskilde alternativt paret definierar målen och familjerådgivaren använder sin kompetens till att leda mot målen.
- Rådgivande samtal syftar till att ge information och vägledning.

Familjerådgivningen i Österåker

Sedan 2010 gäller lagen om valfrihet (LOV) för utförande av familjerådgivning inom Österåkers kommun. Under 2022 kunde medborgarna välja mellan nio utförare (kan variera då någon avslutar och någon tillkommer). Familjerådgivning erbjuds även i egen regi. Ersättningen till utförare var 1 250 kr per rådgivningstillfälle (1 285 kr 2023). Paret betalade en egenavgift på 400 kr direkt till utföraren för varje samtal (425 kr 2023). Som underlag för sitt ersättningsanspråk måste utföraren bifoga en rekvisition per samtal. Rekvisitionerna lämnas ut alternativt skickas av servicecenter till den som bor i kommunen och efterfrågar familjerådgivning.

Den som vill gå på familjerådgivning har rätt att vara anonym och uppföljning av utförd rådgivning är därför begränsad. Paret har möjlighet att lämna synpunkter och klagomål till Socialnämnden. Det finns blanketter för detta men kan också göras på valfritt sätt. Under 2022 registrerades inga inkomna synpunkter eller klagomål. Det står paret fritt att byta rådgivare om och när de själva önskar. Vilka krav som kan ställas på utförarna redovisas på kommunens webbsida.

Kostnaderna för familjerådgivningen

Totalt ersatte nämnden de externa utförarna med 698 tkr, inklusive moms-kompensation, för familjerådgivning under 2022.

2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
387 tkr	424 tkr	453 tkr	468 tkr	312 tkr	465 tkr	698 tkr

Kostnaden under 2022 för egen regi var 160 tkr. Intäkterna av egenavgiften var 2022 39 tkr.

Uppföljning av utförare

I samband med att en utförare lämnar anbud på att bedriva familjerådgivning sker en granskning av att anbudet stämmer med förfrågningsunderlaget. En kontroll görs hos Skatteverket, familjerådgivarna kompetens granskas, kontroll görs att familjerådgivningens lokaler kan nås inom en timme med kollektivtrafiken och om lokalen är tillgänglighetsanpassad samt uppfyller sekretesskraven för verksamheten. Förvaltningen har under 2022 gjort en uppföljning via Teams med samtliga utförare och upphandlings- och inköpsenheten. Vid denna uppföljning framkom att det är felaktigheter i informationen på webben och att utförare bytt till lokaler som inte har den tillgängligheten som efterfrågas i förfrågningsunderlaget. Dessa utförare har fått en skälig tid att anpassa lokalen. Om detta inte skett har avtalet avslutats.

Nationella sammanställningen av familjerådgivning

Statistiska Centralbyrån (SCB), samlar årligen in data, på uppdrag av MFoF, från samtliga kommuner avseende familjerådgivning. Den nationella sammanställningen är ännu inte publicerad på <https://mfof.se/>.

Sammanställning om Österåkers kommuns familjerådgivning

År	Antalet barn som berörts i ärenden som påbörjats under året	Antalet ärenden under året	Antalet samtal	Val av privat utförare i %
2017	295	187	461	60
2018	192	166	494	72
2019	256	162	512	73
2020	193	134	369	58
2021	279	184	517	81
2022	345	239	698	84

Tyngdpunkten i rådgivningen

I praktiken kan ett ärende innehålla flera problemställningar samtidigt. Mot bakgrund av det som utföraren bedömt avseende de 199 under året avslutade ärendena, var tyngdpunkten på reparationsarbete 107 ärenden (rådgivning för att lösa samlevnadsproblem i en parrelation och att kunna fortsätta leva tillsammans). Separationsarbete var den näst vanliga med 33 ärenden.

Analys av Österåkers kommuns familjerådgivning 2022

Det har skett en ökning av antalet samtal per ärende och av brukarens val av privata utförare.

- Antal ärenden inom den kommunala familjerådgivningen är det högsta sedan 2017 (239).
- Antal barn i åldern 0–18 år som berörs av kommunal familjerådgivning har ökat.

- Giftna (107 personer) och samboende (78 personer) är fortsatt de vanligaste relationerna vid kommunens familjerådgivning och reparationsarbete är den vanligaste tyngdpunkten i samtalen.
- Omfattningen av antal samtal är vanligast mellan 2–4 samtal (57%). Ingen utförare redovisar fler samtal per ärende än mellan intervallen fem till åtta samtal.
- Svenska kyrkans familjerådgivning Österåkers pastorat är den utföraren med flest antal ärenden, 99 ärenden under 2022.
- Den vanligaste åldern av besökarna hos familjerådgivningen för samtal som påbörjats under 2022, var mellan 30 och 49 år, totalt 307 personer vilket utgör 64 % av alla besökare.

Familjerådgivningen är en förebyggande verksamhet. En väl utbyggd familjerådgivning som kan ta emot människor tidigt är viktigt både samhällsekonomiskt och för den enskilde. När råd och samtal vid relationsproblem erbjuds i ett tidigt skede minskar belastningen på övrig socialtjänst och på andra verksamheter. De önskade effekterna är att det på individnivå ska öka välbefinnande och förmågan att hantera framtida relationsproblem.

Det finns flera kriterier som troligtvis påverkar huruvida den kommunala familjerådgivningen efterfrågas, exempel på detta är:

- Tillgänglighet
- Resurser
- Avgifter
- Kännedom om verksamheten
- Hur väl andra aktörer kompletterar kommunernas insatser vad gäller familjerådgivning, till exempel verksamheter som bedrivs privat.
- Antal personer per 1 000 invånare i åldern 18–69 år som besökt den kommunala familjerådgivningen var 15 besökare.

Från denna rapport eller från datainsamlingen går det inte att säga något om hur många vuxna och barn som berörs av familjerådgivning, då datainsamlingen endast berör den kommunala familjerådgivningen.

Förändringarna som skett inom den kommunala familjerådgivningen är att antal ärenden ökat sedan 2017. Även antalet berörda barn och valet av privata utförare har ökat.

Yvonne Aili
Strateg